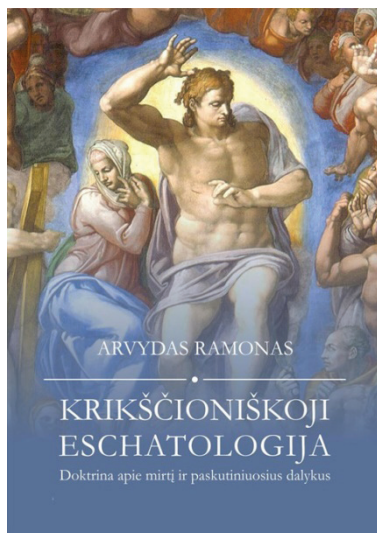

AMŽINYBĖS IR DANGAUS ILGESĮ REALIZUOJANTI KRIKŠČIONIŠKOJI ESCHATOLOGIJA

Lapkričio mėnesį, kai krikščioniškajame pasaulyje nuodugniau apmąstomas santykis su mirusiais, man vienam pirmųjų teko pasinerti į monografijos „Krikščioniškoji eschatologija“¹ mirties apmąstymų gelmes. Džiaugiuosi, kad dar neišgyvenęs savosios mirties gelmių, pirmiausia galėjau nerti į paskutiniųjų dalykų gelmes per knygos puslapius, kuriuose formuojamas teisingas, atviras, viltingas požiūris į mirtį. Tad norisi pasidalinti keliomis įžvalgomis, kilusiomis skaitant Lietuvių katalikų mokslo akademijos akademiko A. Ramono monografiją, kurioje pateikiama žmonijos kelrodžio į amžinybę paieška, akademiškai atskleidžiamas paskutiniųjų dalykų grožis.

Gyvename sudėtingame bio- ir infotechnologijų pasaulyje, kuriame vyksta mokslinės ir medicininės manipuliacijos su gyvenimu bei gyvybe, vis dėlto nėra vienas žmogus neišvengia mirimo ir mirties. Vienaip ar kitaip kiekvienas susiduria su mirtimi, jos neišvengiamumu. Suvokiame, kad mirtis yra neiš-

¹ Arvydas Ramonas. (2016). *Krikščioniškoji eschatologija. Doktrina apie mirtį ir paskutiniuosius dalykus*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 401 p.

vengiama mūsų žmogiškosios tikrovės čia dalis. Bet tik akistatoje su ja žmogus suvokia savo trapumą ir laikinumą. Gyvenančiam žemiškame pasaulyje žmogui sava mirtis lieka svetima. Kas bebūtum – studentas, studijuojantis biologiją, darbininkas, dėliojantis grindinio akmenis, ar profesorius, rašantis apie žmogaus gyvenimo baigtį, negali pabandyti, parepetuoti savo mirties. Tai lieka slėpinys. Kartais žmogus, bandydamas praskleisti nuo šio slėpinio baimę keliančius voratinklius, elgiasi įžūliai ar ironiškai. Teigimas, kad tai, kas yra po slėpiniu, man nedaro įtakos, yra saviapgaulė. Šiuolaikinis žmogus vengia kalbėti apie mirtį arba ją „erzina“ rizikingu ir netinkamu elgesiu, taip bandydamas paneigti patį mirties faktą. Manau, profesoriaus A. Ramono monografija teigiamai suerzins žmones, vengiančius deramo mirties prisiminimo ir priėmimo. Kaip rašo autorius: „Ši knyga apie tai, ką galbūt visada norėjome žinoti, bet ko nedrįsime ar bijojome paklausti“ (p. 13). Knyga padeda įminti gyvenimo baigtinumo mįslę, viltingai žvelgti į galutinius dalykus.

Mirtis užmena žmogiškosios būklės mįslę. Žmogus kenčia ne tik dėl fizinio skausmo ar kūno trapumo, bet ir dėl amžino sunykimo ar sunaikinimo baimės. Akistatoje su mirtimi kylančio nerimo nepajėgia nuraminti nei mokslo, nei medicinos laimėjimai. Tačiau mes turime sužibusią Betliejaus žvaigždę, įstabią krikščionybės vilties žinią, kad žmogus sukurtas palaimingam tikslui anapus žemiško vargo ribų. Turime žinią, kad Kristus savo mirtimi atpirko žmoniją ir padovanojo jai amžinąjį gyvenimą. Dievas pašaukė ir tebešaukia žmogų amžinajam susivienijimui su juo. Todėl krikščionių tikėjimas kiekvienam žmogui pateikia atsakymą į klausimą, koks likimas jo laukia, sužadina viltį, kad jis Dieve įgyja tikrąjį gyvenimą. Tikėjimas atskleidžia, kad žmogaus amžinybės ilgesys – ne iliuzija ar utopija, bet su mirtimi atsiverianti dangaus realybė. Krikščioniškoji eschatologija, kaip teigia profesorius monografijoje, su viltimi „kalba apie paskutiniuosius dalykus (tuos, kurie įvyks po žmogaus mirties ir pasaulio pabaigos), kalba apie žmogaus ir pasaulio ateitį, kalba apie galutinius dalykus (tuos, kurie įvyks po istorijos pabaigos, t. y. amžinybėje)“ (p. 16). Žengimas į eschatologinę realybę yra labiausiai žmogų sukrečiantis, jaudinantis nutikimas. Kas bus, jeigu *nepataikysiu* teisingai įžengti į šią realybę? O gal tos realybės nėra? Žmogui, neturinčiam amžinybės vilties, mirtis tampa dideliu iššūkiu. Mirtis – stipriausias, bet laikinas išgyvenimas. Tačiau krikščionių doktrina apie mirtį ir paskutiniuosius dalykus veda amžinybės link, kur žmogaus laukia triumfas danguje.

Kristaus dėka mirtis įgyja pozityvią prasmę: „Man gyvenimas – tai Kristus, o mirtis – tik laimėjimas“ (Fil 1, 21), sako apaštalas Paulius. Per Krikštą krikščionis sakramentiniu būdu jau yra „miręs su Kristumi“ ir, jei žmogus miršta Kristaus malonėje, tai fizinė mirtis užbaigia tą „mirimą su Kristumi“² ir galutinai mus suvienija su Kristumi amžiname buvime esant išsilgtojo dangaus būsenos. Mirtis yra žmogaus žemiškojo gyvenimo pabaiga, pabaiga Dievo jam dovanotos malonės gyventi žemėje, tvarkyti savo gyvenimą pagal Dievo planą ir nuspręsti dėl savo amžinybės, todėl išgyvendami, išjausdami savo žemišką trapumą, ilgimės tvaraus dangaus. Kaip teigia profesorius: „Dangus (...) – tai galutinis žmogiškosios egzistencijos išstobulinimas per išsipildžiusią meilę. (...) Dangus – ne topografinė vieta, tai būtis, kurioje yra žmogus tiek, kiek jis yra su Kristumi, su kuriuo atranda savo žmogiškosios būties vietą Dievo Trejybės santykių būtyje“ (p. 371). Krikščioniui eschatologija – tai vilties žinia, tad, jeigu domiesi katalikiška mirties teologija, išmoksti teisingos mirties sampratos – žmogus ne miršta, o užmiega Kristuje. Žmogus išgyvena santykio trūkį, kuriame krikščionybė guodžia: žmogus nemirė, jis miega, jis prisikels. „Amžinasis gyvenimas nežymi laiko kategorijos, bet reiškia kokybinę gyvenimo pilnybę, laimės nebaigiamumą“ (p. 373), konstatuoja monsinjoras, rašydamas apie dangaus amžinumą.

Akademikas A. Ramonas cituoja kunigą Č. Kavaliauską³, kuris iš lietuvių teologų turbūt iki šiol giliausiai yra analizavęs eschatologijos klausimus: „Mes esame ir amžinai liksime Dievo ieškotojai. Danguje būsime atrastojo Dievo ieškotojai, o jis visada liks didesnis už mūsų be galo ribotą būti“ (p. 371). Žmogus ieško dangaus kaip amžinos laimės patyrimo. 2016 metų literatūros Nobelio premijos laureatas bardas Bobas Dylanas savo žymiausią dainą yra pavadinęs „Belsti į dangaus duris“. Profesorius monografijoje kalba apie išėjimą į dangų, į kurio duris tuksename savo gyvenimo darbais. Knyga skaitytojams pristatyta pasibaigus ypatingiems jubiliejiniams Gailėstingumo metams, tad, remdamiesi monografija, galime teigti: kuo nuoširdesni bus gailėstingumo darbai, tuo garsesnis bus žmogaus stuksenimas į dangaus duris. Simboliška ir tai, kad monografijos pristatymas skaitytojams vyko Advento išvakarėse, kai laukiame mirties Nugalėtojo užgimimo. Su Jėzaus gimimu žengiamo link prastojo Dangaus atvėrimo, link eschatologijos viltingo išsipildymo.

² *Katalikų Bažnyčios Katekizmas*. (2012). Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, Nr. 1010.

³ Česlovas Kavaliauskas. (2011). *Eschatologija žmogui ir pasauliui*. Vilnius: Edukologija.

Iškiliausio teologo šv. Tomo Akviniečio veikalas *Teologijos suma*, galima sakyti, analizuoja visą teologiją. Todėl tai ir yra visuminis veikalas, tai yra teologijos suma. Bet, kaip rašo A. Ramonas, „verta pažymėti, kad intelektualusis Tomas Akvinietis savo veikale *Summa Theologiae*⁴ eschatologijai neskyrė labai didelio dėmesio. Jo mintis apie paskutiniuosius dalykus pačioje *Summa* neplėtojama, yra tik kaip priedas prie šio didžiojo veikalo“ (p. 22). Skaitydami A. Ramono monografiją apie eschatologiją, matome, kad čia viskas pasakyta, kas pridera iš krikščioniškos teologijos perspektyvos. Todėl šis kūrinys – tai *Eschatologijos suma*. Džiaugiuosi, kad šis suminis, visuminis kūrinys dienos šviesa išvydo Klaipėdos universiteto Jono Pauliaus II krikščioniškųjų studijų centre. Gėriuosi šia monografija, kuriai profesoriaus mėgstamų G. Dore graviūrų publikavimas ir Dantės poemos „Dieviškoji komedija“ citavimas suteikė subtilumo, kuris jaučiamas pristatant visuminius paskutiniuosius dalykus.

Publikuota monografija – tarytum ką tik užgimęs kūdikis. Turbūt ilgas metus profesoriaus žmogiškoje sąmonėje ir akademinėje sąmonėje bren-dusi mintis apie eschatologinius dalykus užgimė užrašytu žodžiu. Laikydami rankose kūdikį giriamo, koks jis mielas, gražus. Tik užgimusiam vaikui augant vis geriau įvertiname, koks jis. Šis „kūdikis“ – išskirtinis. Reikia tikėtis, kad monografijos įvertinimas gilės vis įdėmiau skaitant, analizuojant. Geriausias įvertinimas bus, jei monografija, bent vienam skaitytojui sužadinsi amžinybės ilgesį, atvers kelią į Dangų, o eschatologinė žinia, kad ateitis yra Dievo rankose ir vieną dieną vis tiek ateis pabaiga, įpareigos vertinti laiką ir patį gyvenimą (plg. p. 64). Kai vertinsime gyvenimą kaip Dievo dovanotą galimybę, krikščioniškoji eschatologija realizuos amžinybės ir dangaus ilgesį.

Žvilgsnį į eschatologiją ir šį kūrinį apie eschatologiją pabaigsime paties autoriaus intencija: „Tad tegul ši monografija, kurios pavadinimas „alsuoja“ mirties, amžinybės, anapusbės tematika, visgi suteiks vilties, paskatins labiau branginti gyvenimą, atsigręžti į tai, kas nekintama, amžina, atsakingai pažvelgti į savo gyvenimą: ką darau, kaip gyvenu, kokios mano vertybės ir prioritetai“ (p. 13).

*Doc. Remigijus Oželis,
Klaipėdos universitetas*

⁴ Žr. Thomas Aquinas. (1981). *The Summa Theologica*. New York: Christian Classics.